

language (вёрхнік, верхніна, зверхнина, вёрхніця, вершняк, вёршадь, вершейка, зверх ('an addition , a supplement'), верше́дка, на́вёршник, повёрник, повёрхніця etc.

Key words: *semantics, derivation, derivative, South-Western dialects of Ukrainian language.*

УДК 94(477.83/86-25) 83

Яцків Р. Б.,
аспірант кафедри української мови
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
E-mail: r.kotuk@rambler.ru

БІБЛІЙНІ ОНІМИ В ПОЕТИЧНОМУ ДИСКУРСІ МАРІЇ МАТІОС

У статті в аспекті лінгвокультурології проаналізовано біблійні оніми поетичних творів Марії Матіос. Виділено лексико-семантичні групи, у межах яких репрезентовано імена Бог (Господь. Христос). З'ясовано контекстуальні семантичні особливості бібліантропонімів Марія, Адам, Єва, Іуда, ойконімів Єрусалим, Содом, ороніма Голгофа.

Ключові слова: *лінгвокультурологія, Біблія, біблійний онім, Бог, поетичний дискурс.*

Постановка проблеми. Результати пізнання об'єктивної дійсності людина закріплює і зберігає в мові. Мова є основною формою реалізації свідомості багатьох поколінь людей. Відображені в ній знання та уявлення про довкілля складаються в певну систему поглядів, своєрідну колективну мовну філософію, яка прищеплюється всім носіям мови й регулює їхню поведінку. Об'єднуючи людей через спілкування, через збереження й передачу культури та способу життя, мова формує націю. Галузь лінгвістики, яка вивчає особливості вияву в мові культури народу, визначається як лінгвокультурологія.

Лінгвокультурологічний напрям – один із найактуальніших у сучасному українському та європейському мовознавстві. Він розкриває нові грані мовних явищ, дає відповідь на чимало досі не з'ясованих, але надзвичайно важливих питань [2, с. 89]. Дослідження мови в цьому аспекті допомагає виявити лінгвокультурні особливості певної нації та проаналізувати її етносвідомість і мовомислення; простежити еволюцію лінгвокультурологічного статусу етносу; описати культурні компоненти в семантиці мовних знаків і текстів, а також наявні в мові культурні коди; з'ясувати, чи мовці усвідомлюють ці компоненти й коди та як вони впливають на мовленнєві стратегії тощо [7, с. 113].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зв'язок людської мови з культурою, відображення мовою народної культури, етноідентифікації, і те, що сама мова є явищем культури, у лінгвофілософії й мовознавчій науці закріпилося давно в працях М. Бахтіна, Г. Гадамера, Й. Гердера, В. фон Гумбольдта, К. Леві-Строса, О. Потебні, Е. Сепіра, Б. Уорфа, П. Флоренського, К. Фослера, М. Хайдеггера. Сьогодні їхні ідеї активно розвивають Н. Арутюнова, С. Бирик, А. Вежбицька, С. Єрмоленко, В. Жайворонок, Л. Лисиченко, В. Маслова, Л. Мацько, Н. Медвідь, А. Мойсієнко, О. Селіванова, М. Степаненко, В. Телія, М. Толстой, Х. Хроленко та інші [8, с. 365].

Водночас увагу багатьох дослідників привертає і сфера «мова – релігія – культура». Релігійна термінологіка стала об'єктом монографічних досліджень С. Бібли, І. Бочарової, Г. Наконечної, Н. Піддубної, Н. Пуряєвої; семантико-функціональний аспект слова у Біблії розглядають Н. Бабич, С. Богдан, В. Німчук, І. Павлова, Л. Шевченко; вивчення концептосфери БОГ, побутування цього концепту як символу в російській, англійській, французькій, українській культурах здійснили Є. Жерновой, П. Мацьків, Г. Поліна, Ю. Степанов. Чим багатша культура нації, її фольклор, література, наука, образотворче мистецтво, історичний досвід, релігія, тим багатша концептосфера народу, тобто структуроване, національно і культурно зумовлене знання людей, що становить систему ментальних уявлень і їхніх вербальних репрезентацій [6, с. 198].

Біблійні оніми володіють величезним виражальним потенціалом, тому часто стають дуже важливим елементом літературного тексту. У канві художнього твору вони є мовними репрезентантами концептуальної моделі світу автора, демонструють коло його духовних і морально-етичних уподобань. Інтелектуальний потенціал біблійного оніма часто набуває індивідуально-авторського символічного значення в контексті ставлення автора до християнської релігії. З-поміж найновіших досліджень, у яких запрезентовано погляд їхніх авторів на функціонування біблійного оніма в художньому тексті, назвемо лише дві дисертаційні роботи – «Конфесійна лексика у творчості українських поетів 60–80-х років ХХ століття (семантико-стилістичний аспект)» Ю. Браїлко [1] та «Біблісантропоніми в новочасних перекладах святого письма українською мовою» Г. Тимошик [10].

Мета нашої статті – розглянути функції біблійних онімів у сучасному поетичному дискурсі, зокрема в поезії Марії Матіос.

«Найбільш плідна письменниця України», авторка збірок віршів «З трави і листя» (1982), «Вогонь живиці» (1986), «Сад нетерпіння» (1994), «Десять дек морозної води» (1995), «Жіночий аркан» (2001), «Жіночий аркан у саду нетерпіння» (2007), Марія Матіос, є однією з найяскравіших постатей сучасного українського літературного процесу. Її творчість стала об'єктом дослідження літературознавців Н. Заверталюк, Я. Голобородька, Т. Гребенюк, Т. Гундорової, Н. Сварич, Т. Ткаченко, Р. Харчук, мовознавців Т. Беляєвої, І. Тимченко, Н. Шарманової, однак біблійні оніми поезії Марії Матіос не проаналізовано, що й зумовлює **актуальність** нашого дослідження.

Вірші Марії Матіос – глибоко філософський роздум про вічне і про вічність, про жінку і про жіночість, про залюбленість і про любов, про рідну землю і про відчайдушне людське прагнення волі.

Лірична героїня її поезій – «некоронована цариця», «не впольована сарна», «королева королівна», «запекла пікетувальниця», «сучасна жінка Дзвінка», «сива дримба», «в'юнка форель»... Цей перелік можна продовжувати, бо в кожній дефініції жінки Марія Матіос прагне висловлюватися містко, сконденсовано, глибоко, образно, точно. Складне і вишукане, філософськи заглиблене і психологічно напружене слово поетеси відбиває безліч нюансів і тем її творів, і драматично безкомпромісного світовідчуття. Тож закономірно, що величні образи Біблії також не могли не знайти свого втілення у рядках віршів Марії Матіос: від «Богопокірної» до «Богорівної».

У Біблії іменем Бог та іншими Божими іменами (Вседержитель, Всевишній, Всемогутній, Творець, Світло, Спаситель, Пастир, Викупитель, Син Божий і Син Людський, Цар Юдейський, Дивний Порадник, Князь світу, Пророк, Учитель та ін.) [див. 5, с. 36–42] названо Бога як творця видимого і невидимого світу, Єдиного Господа. Точних та достовірних даних щодо того, коли слово Бог увійшло в нашу мову, немає. В етимологічному словнику української мови його значення тлумачать як «господь», указуючи на спорідненість з псл. *bogъ*, дінд. *bhbgah* «наділяючий, податель, пан, владика», ав. *baua* «господь, бог» [3, с. 219].

У художніх творах власні назви «переростають» межі своєї прямої семантики й реалізують різні нові функціональні можливості. Як змістотвірний компонент художнього тексту, вони набувають нових конотацій, символізуються, стають важливим засобом емоційно-образного розгортання художньої канви. Ми виокремили та проаналізували семантико-функціональні особливості вживання імені Бог (Господь, Христос) у поезії Марії Матіос:

1) Бог (Господь) як Божа ласка чи Божа кара: «*І хто мені скаже: оця каламуть – / З Божої ласки чи кари?!*» [4, с. 11]; «*Ти є мій Спас. / І Божя кара*» [4, с. 71]; «*Хвала тобі, Господи, за твою ласку...*» [4, с. 96]; «*Коли з тобою – Бог ласкавий / На схопленій вогнем землі?!*» [4, с. 211];

2) Бог як Божий дар: «*Так на Великдень / від церкви йдуть / сироти, бідні, каліки, / обвішані Божим даром: / паски, / писанки – / помана...*» [4, с. 70];

3) Бог як видимий образ: «*Або це Бога миттєвий лик, / Що кожен сльозою витре*» [4, с. 266];

4) Бог (Господь) як символ найважливішої у житті людини: «*Що ні одного Бога, окрім мами, / Не маю я в минаючій житті*» [4, с. 33]; «*Ти любчик мій. / І Бог. / І цар*» [4, с. 71]; «*Бо я тобі, як Господу корюся*» [4, с. 75]; «*І жду тебе, як пастирі Христа*» [4, с. 75]; «*Люди! / Дивуйтесь: я – /*

Люблена жінка. / **Богом**» [4, с. 176]; «Я не така, як з вигляду, проста. / Я маю свого **Бога** й свого Пана» [4, с. 217];

5) Бог як невидимий супровід: «...перехрести мене у глузу ніч / і випроводи з **Богом** під паркани / жебракувати» [4, с. 36];

6) Бог як опора: «Идохатимеш в стогін передпліч, / І кликатимеш **Бога** на підмогу» [4, с. 38];

7) Бог як доля: «Мій – від людей? / Чи мій – від **Бога**?» [4, с. 71]; «Судьба нам Суддя і Бог» [4, с. 72];

8) Бог як щастя: «Є дні від сатани, / А є ще дні від **Бога**» [4, с. 100];

9) Бог як справедливість: «Без царя в голові і без **Бога** у череві...» [4, с. 95] (пор. український народний фразеологізм «Мати Бога в череві» – «бути милосердним, добрим, совісним, справедливим»);

10) Бог як допомога: «Із **Божою** поміччю... помаленьку / Виплутаємося...» [4, с. 96];

11) Бог як порада: «Тебе мені **Бог** нараєв» [4, с. 164];

12) Бог як суддя: «**Бог** судить довго. / Та й б'є не буком» [4, с. 97] (пор. український народний фразеологізм «Бог буком не карає» – «Божі покарання мають свої вияви, відмінні від традиційних людських фізичних покарань»);

13) Бог як спаситель: «Хай **Бог**, як може, його спасе» [4, с. 98];

14) Бог (Христос) як душа: «Лиш на печаль, мов проклята, гарує / душа моя – **Христове** розп'яття...» [4, с. 160];

15) все діється з волі Божої і тільки Йому все відомо: «Нас **Бог** вборонить. / Чи змете... / Це лиш знає **Бог**» [4, с. 72]; «Та знає тільки **Бог** / Про нашу справжню роль» [4, с. 100];

16) Бог як сподівання: «**Бог** вборонить. / Хай **Бог** боронить» [4, с. 71];

17) Бог як Всесвіт: «На **Божій** ласці, / На **Божій** волі, / У світу **Божого** на краю. / В траві зеленому ореолі, / В раю чи в пеклі – але на волі. / А раз на волі – в раю...» [4, с. 147];

18) Бог як пристановище: «Зима відбилася від рук – / І прибивається до **Бога**» [4, с. 199];

16) звернення до Бога (Господа):

– за допомогою: «Милий **Боже**, кайданні руки / Від судьби його відверни» [4, с. 66]; «**Боже-Боже...** / Впросити би **Бога** / Перетерпіти ці жахи» [4, с. 89]; «Поможи, **Боже**, заанестизувати кулею серце» [4, с. 91];

– за розрадою: «Не суди мене, **Боже** правий, – / Ти тяжкі мені дав знання» [4, с. 66];

– за прощенням: «**Господи**, прости, / Що сміюся голосно і дзвінко...» [4, с. 294];

17) звернення до Бога (Господа) як до співрозмовника: «Але милий мій **Боже...** / Ложе / Так співає у сні крильми!..» [4, с. 66]; «Складу долоні – мовчки помолюся. / О, **Господи**, на кого я молюсь?!» [4, с. 74]; «Я не на жарт розсмішила **Бога**: / Похвалилась мріями, убога. / А далі **Бог** розсмішив мене: / Показав своє відкупне» [4, с. 90]; «Ах, **Боже-Боже** мій! / За що такий ти добрий / До двійка втікачів / Від холоду й хули?!» [4, с. 46];

18) стійкі вигуківі сполуки для вираження:

– страху: «Вже холодно й дуже пізно, / І страшно... / Ох, **Боже** мій!» [4, с. 30]; «**ГосподимійБоже!** / Не тремчу...» [4, с. 294];

– заперечення: «Навіть заздрісно. Хай **Бог** боронить!..» [4, с. 31]; «...Не дай, **Боже**, тебе зустріти, коли плаче румунський най...» [4, с. 193]; «І щось таке чудне собі шукає, / Що – **Боже** борони! – від тих бажань!» [4, с. 217];

– перестороги: «Я сьогодні горіла заживо. / Не дай, **Боже**, такого нікому» [4, с. 89];

– радості: «Я згадую тебе – і, **Боже** милий! – / Розумний світ безтямішим стає...» [4, с. 62]; «Я тішуся і плачу. / Й слава **Богу**, / Що так» [4, с. 221];

– роздумів: «Ах, **Боже-Божечку**, / коли б... / Якищо б... / Якби... / Хіба вгадаєш?» [4, с. 65];

– здивування: «**Боже**, в цей вечір великий світ / Тремтить, як тонка павутина» [4, с. 69]; «**Боже**, яка чудна / Раптом зів'яла жінка» [4, с. 79];

– невідомості: «...хто я?! / Та хто ж мене, **Боже**, зна!» [4, с. 220].

Будучи у своїх віршах глибоко релігійною людиною, лірична героїня Марії Матіос лише поодиноким дозволила собі відійти від християнських догм і відтворити відгомін язичницьких вірувань у багатьох богів: «*Я поможу вам: я біду віддам. / Вітрами до **Богів** пошлю молебень*» [4, с. 238].

Марію, Матір Ісуса, церква називає *theotokosy*, тому що її син – перший і єдиний Син Божий, *homoousios* (єдиносущий) з Отцем. У християнській культурі Мати Божа – символ Матері, Цариці Небесної, Життя, Світла, Мудрості, Таїни, Любові і заступництва, радості і смутку; ідеалу жінки-матері; союзу божественного і земного; духовного порозуміння й очищення; володарки і надії всіх народів [9, с. 16].

У Марії Матіос в образі Марії нероздільно поєднано кілька символів: це і Богоматір: «*Неповергнута примадонно, / Явна квітко, / тасмна зірко... / О, **Маріє!** / **Маріє** – donno! / Donno, doatno, fetea – / жінко*» [4, с. 78], і Жінка у найвищому розумінні сутності цього слова: «*Бо святе твоє, donno, лono – / Найлюбіша **Маріє**-жінко*» [4, с. 78], до якої постійно звернене серце чоловіка: «*Дунаю-море, **Маріє**-зоре... / Хтось це простогнав – і зник*» [4, с. 80], і власне ім'я ліричної героїні, за якою часто-густо бачимо саму авторку (назва віршів «*Із днів**Марії***» [4, с. 80], «*Із кожного дня **Марії***» [4, с. 290]).

Поодинокими вкрапленнями засвідчено у віршах поетеси інші біблїсантропоніми: Єва, Адам, Іуда.

Назва вірша «Іронія гріха» ніби попереджує про те, що погляд на Адама та Єву в авторки буде дещо іронічний. Лірична героїня констатує: «*Трищить в мені **Адамове** ребро – / І проситься вернутись до **Адама***», розмірковує: «*Бо як дрижиш ти, **Євина** рука, / Від однієї думки про**Адама***» і навіть піджартує: «*А він – **Адам**, / ох, Божечку, **Адам** – / Стоїть собі, у вус собі сміється*». Усіма цими сентенціями Марія Матіос підводить читача до розуміння, що йдеться не про біблійних персонажів, а про цілком земних чоловіка і жінку, які, як і прародичі людства, до сьогодні поєднані невідворотністю гріха («*НЕ **Єва** йде. / НЕ яблуко несе, / Але й відмовить їй – немає сили*») [4, с. 64].

Іменем Іуда в Біблії номінуються: четвертий син Якова і Лії; Іуда – апостол Ісуса Христа; один із братів Ісуса Христа; Іуда Іскаріот (учень і зрадник Ісуса Христа) [4, с. 58]. Зрозуміло, що якраз останній із названих став негативним символом зради, продажництва. У Марії Матіос ця думка зосереджена в словах: «*...І навіть, коли ти мене розлюбиш / у світі продажному, / Майже**Іудинім**...*» [4, с. 164].

Імена святих згадує Марія Матіос, як правило, лише в контексті церковних свят, акцентуючи не на постаті, а на даті, до прикладу: «*Але згадай / На **Петра** чи **Іллі**, / Коли сльота уміє душу стерпу...*» [4, с. 10]; «*Купається жінка в петрівку / Вже й **Петра**. / І вже середа*» [4, с. 37]; «*...Під Покрову чи до **Івана** / Візьмуть музику трембітачів*» [4, с. 198]; «***Варавари**... / **Сави**.. / **Миколая**.. / І Богородиці – мене...*» [4, с. 211]. Іноді ці дати не вмотивовані календарем, розкидані і мають на меті закцентувати не на часі, а на певній події: «*Вчора – Паска. / А завтра – **Юрія**, / А сьогодні – Стрітєння нас*» [4, с. 108].

Образ святого Миколая ніби виокремлено з названої когорти, бо коли лірична героїня говорить про нього, то описує і його зовнішність: «*Мій гаспиде із голої юрби / Аріднику із ликом**Миколая***» [4, с. 257], і дії – гостинці, які приносить Миколай людям: «*Її вогонь перебирає, / Немов гостинці**Миколая**...*» [4, с. 199].

Окрім біблїсантропонімів, знаходимо у творах Марії Матіос декілька топонімів: Єрусалим, Содом, Голгофа.

У біблійному тексті з Єрусалимом пов'язані історичні події, які стосуються передусім єврейського народу: Єрусалим став столицею Південного (юдейського) царства, центр життя іудеїв після вигнання; до Єрусалиму Ісус Христос входив як цар, там він був розп'ятий, Святий Дух зійшов на учнів Христа, з цього міста почалося поширення Благі Вісті (проповідування християнства), а також відбулися перші збори церкви [5, с. 65].

Лірична героїня вірша Марії Матіос – «безсила з ніжності», «лілія», готова піти в пекло «з Вами... за Вами... через Вас», а дорога до коханого – то гостинець, що зацвіте трояндами, як шлях в Єрусалим («*Зацвіте трояндами гостинець / До Вас. / До Вас... / Як шлях в Єрусалим*») [4, с. 113]. І хоча Єрусалим мав у своїй історії і трагічні сторінки, зумовлені його непокором Богові, що стало причиною завоювань іншими народами, винищення та ін., про Єрусалим неодноразово згадується, як про місто крові [4, с. 65] – у поезії дорога в Єрусалим цвіте трояндами, що навіть благородніше, ніж була би устеленою пальмовими вітами.

Назва міста Содом «який горить» символізує нечестивість. Кара Божа спіткала його мешканців за їх розбещеність, лукавство, злобу [5, с. 67]. У поетеси про Содом згадується двічі. Безумне довкілля заставляє авторку назвати Содомом місце й час, коли «усе пішло на лом»: «*Хто ти є, коли довкіл Содом? / Як безумні дні й безумні люди?*» [4, с. 187], а далі – потойбічне пекло зрівняти з пеклом земним в образі Содому: «*там пекло і тут Содом*» [4, с. 207].

Виявляється вартість виявляє в поетичному мовленні оронім Голгоф(т)а, що вживається переважно як символ і позначає поняття страждання, важкі випробування, терпіння [1, с. 10]. Голгофа (місце розп'яття Ісуса Христа) у процесі тривалого використання став конотонімом, тобто набув усталеного переносного значення, що частково наближає його до апелювання і, мабуть, тому Марія Матіос фіксує його з малої літери: «*Усе воно – твій хресний шлях. / Твоя голгофа і нетрудне*» [4, с. 209].

Висновки. Отже, біблійні оніми, які становлять окремих пласт релігійної лексики і є однією з важливих груп загальнономовних власних назв, володіють величезним виражальним потенціалом і стають вагомим елементом художнього тексту. З лінгвокультурологічного погляду, мова – це передусім система виражених у ній духовних сутностей, оскільки вона є вмістилищем життя народу. У поетичному дискурсі Марії Матіос теонім Бог (Господь, Христос), антропоніми Марія, Адам, Єва, Іуда, ойконіми Єрусалим, Содом, оронім Голгофа набувають не лише символічності, образності, метафоричності, обростаючи численними аналогіями, але й розкривають внутрішній світ ліричної героїні, виявляють авторський релігійний світогляд, виконують образ- й текстотвірну функції, несуть у собі неабиякі асоціації, спрямовані на пізнання християнства як найвищого сенсу людського життя.

Список використаної літератури

1. Браїлко Ю. Конфесійна лексика у творчості українських поетів 60–80-х років ХХ століття (семантико-стилістичний аспект) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова / Ю. І. Браїлко. – К., 2005. – 23 с.
2. Гуйванюк Н. Лінгвокультурологічні виміри онімного простору творів Юрія Федьковича для дітей / Н. Гуйванюк // Науковий вісник Чернівецького університету : збірник наукових праць. Випуск 356-359. Слов'янська філологія. – Чернівці : Рута, 2007. – С. 89–94.
3. Етимологічний словник української мови : в 7 т. / [гол. ред. О. С. Мельничук]. – К. : Наукова думка, 1982. – Т. 1. – 631 с.
4. Матіос Марія. Жіночий аркан у саду нетерпіння / М. Матіос. – Львів : ЛА «ПРАМІДА», 2007. – 308 с.
5. Мацьків П. Концептосфера Бог в українському мовному просторі : [монографія] / П. Мацьків. – Дрогобич : Коло, 2007. – 332 с.
6. Мацьків П. Концептосфера БОГ як відображення концептуальних просторів / П. Мацьків // Рідне слово в етнокультурному вимірі : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. – Дрогобич : Посвіт, 2011. – С. 197–203.
7. Мацько Л. Стилістика й історія української літературної мови у лінгводидактичному полі підготовки українських філологів / Л. Мацько // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Вип. 50. – С. 112–116.
8. Мацько Л. Українська мова в освітньому просторі : / Л. Мацько. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 607 с.
9. Потапенко О. І. Словник символів / О. І. Потапенко, М. К. Дмитренко. – К. : Редакція часопису «Народознавство», 1997. – 156 с.
10. Тимошик Г. Біблісантропоніми в новочасних перекладах святого письма українською мовою) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова / Г. В. Тимошик. – Львів, 2010. – 20 с.

Яцків Р. Б. Біблейские онимы в поэтическом дискурсе Марии Матиос.

Аннотация

В статье в аспекте лингвокультурологии проанализированы библейские онимы поэтических произведений Марии Матиос. Выделено лексико-семантические группы, в рамках которых представлены имена Бог (Господь, Христос). Выяснено контекстуальные семантические особенности библеантропонимов Мария, Адам, Ева, Иуда, ойконимов Иерусалим, Содом, оронима Голгофа.

Ключевые слова: лингвокультурология, Библия, библейский оним, поэтический дискурс.

Yatskiv R. B. The biblical onyms in the poetic discourse of Maria Matios.

Summary

In the article analyzed in terms of linguistics and cultural onyms biblical of poetic works of Maria Matios. Allocated lexical-semantic groups within which the represented the names of God. It was found contextual semantic features bibliyeantroponyms Maria, Adam, Eve, Judas, oikonims Jerusalem Sodom oronym Golgotha.

In artistic works own names «outgrow» framework its direct semantics and implement various new features. As component literary text, they acquire new connotations, symbolizations become an important means of emotional and imaginative deployment of artistic canvas.

It is proved that the Bible dumb, constituting a separate layer of religious lexicon is one of the most important groups of general language of proper names, have great expressive potential and become an important part of a literary text. In poetic discourse Maria Matios bibleonims become not just symbolism, imagery, metaphor gathering numerous analogies, but also reveal the inner world of lyrical heroine reveal the author's a religious outlook, and perform art function in the text, carry considerable association aimed at on cognition of Christianity as the highest the meaning of human life.

Key words: linguistics and culture, Bible, Bibleonym, poetic discourse.

УДК 37.035.6+372.881.111.1

Білас Л. М.,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри комунікації та лінгвокраїнознавства

Київського національного університету імені Тараса Шевченка,

E-mail: lbilas@mail.ru

**РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА
У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ**

Автор статті розкриває педагогічні підходи щодо розвитку національної самосвідомості студентської молоді в процесі навчання англійської мови. Подається опис теоретичних позицій, які склали концептуальну основу інтегративної моделі розвитку національної самосвідомості особистості студента, а також її компонентів (когнітивного, технологічного, соціально-педагогічного, аксіологічного). Стверджується, що в процесі взаємодії компоненти моделі формують психолого-педагогічні умови, які активізують розвиток зазначеної якості в студентів.

Ключові слова: національна самосвідомість, розвиток, особистість, модель розвитку національної самосвідомості особистості студента.

Постановка проблеми. Успішна реалізація виховання національної свідомості та самосвідомості молоді є провідною умовою розвитку всіх сфер суспільного життя в Україні, забезпечує їй високий рівень самопрезентації у світовому співтоваристві.

Закономірно, що ідея національно-патріотичного виховання особистості знайшла відображення у державних документах, зокрема в Законі України «Про освіту» (1991), Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті (2002), Концепції національного виховання (1996), низці нормативних документів.

З огляду на це особливого значення набуває виховання національної самосвідомості особистості як однієї із фундаментальних умов, що забезпечує цілісність та індивідуальність нації в